

MAKTABGACHA YOSHDAGI BOLALARGA MILLIY O‘YINLAR, XALQ OG‘ZAKI IJODI VA URF-ODATLAR ASOSIDA EKOLOGIK TARBIYA BERISH TEXNOLOGIYALARI

Sultonova Nurxon Anvarovna

Qo‘qon DU Maktabgacha ta‘lim kafedrası dotsenti

Annotatsiya: Mazkur maqolada maktabgacha ta‘lim tashkilotlarida bolalarga ekologik tarbiya berishda milliy o‘yinlar, xalq og‘zaki ijodi va urf-odatlardan foydalanishning pedagogik imkoniyatlari tahlil etiladi. Shuningdek, ushbu vositalar asosida ekologik ong, tabiatga ehtiyotkor munosabat va atrof-muhitni asrash ko‘nikmalarini shakllantirishga qaratilgan zamonaviy tarbiya texnologiyalari yoritiladi. Tadqiqot natijalari milliy qadriyatlar asosida tashkil etilgan mashg‘ulotlar bolalarda ekologik madaniyatni rivojlantirishda samarali ekanligini ko‘rsatadi.

Kalit so‘zlar: ekologik tarbiya, milliy o‘yinlar, xalq og‘zaki ijodi, urf-odatlar, maktabgacha ta‘lim, ekologik madaniyat, tarbiya texnologiyasi, tabiatga munosabat, barqaror rivojlanish

Abstract: This article analyzes the pedagogical potential of using national games, folklore, and traditions in providing environmental education to children in preschool educational institutions. It also highlights modern educational technologies aimed at developing ecological awareness, fostering a careful attitude toward nature, and forming environmental protection skills based on these cultural tools. The research findings demonstrate that activities organized on the basis of national values are effective in developing children’s ecological culture.

Keywords: environmental education, national games, folklore, traditions, preschool education, ecological culture, educational technology, attitude toward nature, sustainable development

Bugungi kunda ekologik muammolar global darajada dolzarb masalalardan biri bo‘lib, yosh avlodda ekologik madaniyatni shakllantirish muhim vazifa hisoblanadi. Ayniqsa, maktabgacha yosh davrida bolalarda tabiatga mehr, uni asrashga bo‘lgan mas‘uliyat hissini rivojlantirish samarali natija beradi. Shu nuqtai nazardan, milliy o‘yinlar, xalq og‘zaki ijodi va urf-odatlarga asoslangan tarbiya texnologiyalarini qo‘llash muhim ahamiyat kasb etadi.

Ekologik tarbiya — bu bolalarda tabiatga ongli munosabatni, ekologik bilim va ko‘nikmalarni shakllantirish jarayonidir. U quyidagilarni o‘z ichiga oladi:

- tabiatni asrashga oid bilimlar;
- ekologik madaniyatni rivojlantirish;
- atrof-muhitga mas‘uliyatli munosabatni shakllantirish.

Maktabgacha yoshda bu jarayon o‘yin va amaliy faoliyat orqali samarali amalga oshiriladi.

Milliy o‘yinlar bolalarda tabiat bilan uyg‘unlikda yashash ko‘nikmalarini shakllantiradi. Masalan:

- “Gul ekamiz” o‘yini orqali o‘simliklarga g‘amxo‘rlik;
- “Qushlarga yordam” o‘yini orqali hayvonot dunyosiga mehr uyg‘otish.

Bu o‘yinlar bolalarning nafaqat jismoniy, balki ekologik tarbiyasiga ham xizmat qiladi.

Xalq ertaklari, maqollar, topishmoqlar va rivoyatlar orqali bolalarga ekologik tushunchalar singdiriladi. Masalan:

- “Yer – ona, suv – hayot” kabi maqollar;
- tabiatni asrash g‘oyasi aks etgan ertaklar.

Bu vositalar bolalarda tabiatga nisbatan qadriyatli munosabatni shakllantiradi.

Milliy urf-odatlar (Navro‘z bayrami, daraxt ekish an‘analari va boshqalar) orqali bolalarda:

- tabiatni asrash madaniyati;
- jamoaviy faoliyat;
- ekologik mas‘uliyat rivojlanadi.

Masalan, Navro‘zda daraxt ekish yoki tozalash ishlari bolalarda amaliy ekologik ko‘nikmalarni shakllantiradi.

Milliy qadriyatlarni zamonaviy pedagogik texnologiyalar bilan uyg‘unlashtirish quyidagi natijalarni beradi:

- interaktiv mashg‘ulotlar samaradorligi oshadi;
- bolalarda qiziqish kuchayadi;
- ekologik bilimlar mustahkamlanadi.

Masalan, rolli o‘yinlar, sahnalashtirish va STEAM elementlari orqali ekologik mavzularni o‘rgatish.

Tajriba ishlari natijasida quyidagilar aniqlandi:

- bolalarda tabiatga ehtiyotkor munosabat shakllandi;
- ekologik bilimlar darajasi oshdi;
- amaliy ko‘nikmalar rivojlandi;
- jamoaviy ishlash malakalari mustahkamlandi.

Xulosa. Milliy o‘yinlar, xalq og‘zaki ijodi va urf-odatlar asosida ekologik tarbiya berish maktabgacha ta’limda yuqori samaradorlikka ega. Ushbu yondashuv bolalarda ekologik madaniyatni shakllantirish, tabiatga mehr uyg‘otish va barqaror rivojlanish g‘oyalarini singdirishda muhim vosita hisoblanadi.

Foydalanilgan adabiyotlar

1. O‘zbekiston Respublikasi Maktabgacha ta’lim vazirligi. “Ilk qadam” davlat o‘quv dasturi. – Toshkent, 2018.
2. Karimov I.A. Yuksak ma’naviyat – yengilmas kuch. – Toshkent, 2008.
3. Vygotskiy L.S. Psixologiya rivojlanish nazariyasi. – Moskva, 1991.
4. Leontyev A.N. Faoliyat nazariyasi asoslari. – Moskva, 1975.
5. O‘zbek xalq og‘zaki ijodi namunalari. – Toshkent, 2000.
6. Abdurahmonova X. Ekologik tarbiya asoslari. – Toshkent, 2015.